

Ενότητα 15^η Η Αθήνα προπύργιο της Ευρώπης

Φῶντες καλῶς καὶ φρονοῦντες ὅμοια,

πολλὰ μὲν καλὰ καὶ θαυμαστὰ
οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων
ἠργάσαντο,
ἀείμνηστα δὲ καὶ μεγάλα οἱ ἐξ ἐκείνων
γεγονότες τρόπαια
διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον.

Μόνοι γὰρ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος
πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων
διεκινδύνευσαν.

Ὁ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἐλπίζων καὶ
τὴν Εὐρώπην δουλώσασθαι
ἔστειλε πεντήκοντα μυριάδας στρατιάν.

Ἦγησάμενοι δέ, εἰ τήνδε τὴν πόλιν

ἢ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιντο ἢ ἄκουσαν
καταστρέψαιντο,
ῥαδίως τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἄρξιν,

ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα,
νομίσαντες οὕτως ἂν ἐρημοτάτους εἶναι
συμμάχων τοὺς Ἕλληνας,

εἰ ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος τὸν
κίνδυνον ποιήσαιντο.

Ἦτι δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων ἔργων
περὶ τῆς πόλεως
τοιαύτη δόξα παρειστήκει,
ὥς εἰ μὲν πρότερον ἐπ' ἄλλην πόλιν
ἴασιν,
ἐκείνοις καὶ Ἀθηναίοις πολεμήσουσι·

προθύμως γὰρ τοῖς ἀδικουμένοις
ἤξουσι βοηθήσοντες.

Επειδὴ ἦταν καλοὶ (ευγενεῖς) ἐκ φύσεως
καὶ εἶχαν κοινές ἀντιλήψεις
πολλὰ καλὰ καὶ ἀξιοθαύμαστα
ἔκαναν οἱ πρόγονοι τῶν νεκρῶν που κεί-
τονται ἐδῶ

καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων ἀείμνηστα καὶ
μεγάλα τρόπαια νίκης
ἄφησαν πίσω τους ἐξαιτίας τῆς ἀρετῆς
τους.

Γιατὶ μόνοι γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα
μπήκαν σὲ κινδύνους ἐναντὶα σὲ πολλές
δεκάδες χιλιάδες βαρβάρων.

Γιατὶ ὁ βασιλιάς τῆς Ἀσίας, ἐλπίζοντας νὰ
υποδουλώσει καὶ τὴν Ευρώπη,

ἔστειλε στρατὸ πεντακοσίων χιλιάδων
ἀνδρῶν.

Κι ἐπειδὴ πίστεψαν ὅτι, ἀν αὐτὴν τὴν πό-
λη

ἢ τὴν ἔκαναν φίλη με τὴ θέλησή της ἢ τὴν
υπέτασαν χωρὶς τὴ θέλησή της,
εὐκόλα θὰ ἐξουσίαζαν καὶ τοὺς υπόλοι-
πους Ἕλληνες,

ἀποβιβάστηκαν στὸ Μαραθῶνα,

ἐπειδὴ πίστεψαν με τὸν τρόπο αὐτὸ ὅτι οἱ
Ἕλληνες θὰ ἦταν ἐντελῶς ἀβοήθητοι ἀπὸ
συμμάχους,
ἀν ἀποτολμούσαν τὴν ἐπίθεση, ἐνῶ ἀκό-
μα οἱ Ἕλληνες θὰ διαφωνούσαν.

Ἀκόμα γιὰ τὴν πόλη ἀπὸ τὰ προηγούμε-
να ἔργα τῆς

τέτοια ἐντύπωση εἶχαν σχηματίσει,
ὅτι ἀν πρωτύτερα ἔκαναν ἐπίθεση ἐναν-
τίον ἄλλης πόλης,

θὰ πολεμούσαν ἐναντίον ἐκείνων καὶ τῶν
Ἀθηναίων·

γιατὶ θὰ ἔρχονταν με προθυμία νὰ βοη-
θήσουν αὐτοὺς που ἀδικοῦνταν.

Λυσίας, Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς 20-22 (διασκευῆ)

Νοηματική απόδοση κειμένου

Στο κείμενο αυτό εγκωμιάζεται κυρίως η ανδρεία που έδειξαν οι Αθηναίοι στο Μαραθώνα πολεμώντας εναντίον του βασιλιά των Περσών. Εξυμνεί ο ρήτορας τους ευγενείς προγόνους των νεκρών αυτών αλλά και τους απογόνους, οι οποίοι άφησαν αθάνατα μνημεία νίκης. Ήταν οι μόνοι απ' όλους τους Έλληνες που μπήκαν σε τόσους μεγάλους κινδύνους, για να σωθεί η Ελλάδα από τους βαρβάρους της Ασίας. Δε λογάριασαν την αναρίθμητη στρατιά του Πέρση βασιλιά και πολεμώντας με σθένος νίκησαν. Οι Πέρσες πίστεψαν ότι, αν έκαναν φίλους τους τους Αθηναίους ή τους υπέτασαν, θα κυριαρχούσαν με ευκολία στην Ελλάδα. Αποβιβάστηκαν λοιπόν στο Μαραθώνα, γιατί είχαν την εντύπωση ότι με τον τρόπο αυτό οι Έλληνες που δεν πρόλαβαν να συννενοηθούν για τη διεξαγωγή της μάχης, δε θα βοηθούσε ο ένας τον άλλον. Ακόμα πίστεψαν, επειδή γνώριζαν τα προηγούμενα έργα της Αθήνας, ότι αν έρχονταν εναντίον κάποιας άλλης ελληνικής πόλης, θα πολεμούσαν εναντίον της πόλης αυτής αλλά και εναντίον των Αθηναίων, γιατί οι Αθηναίοι πρόθυμα θα έσπευδαν να βοηθήσουν τους αδικούμενους Έλληνες.

Γραμματική

1. Στις παρακάτω φράσεις να βρείτε τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς και να τους χαρακτηρίσετε:

- Ὀλίγοι δέ περιῆσαν, ἐν αἷς ἐσκήνωσαν αὐτοῖ οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.
- Οἱ δέ ἀκούοντες ἐπέειθοντο μὲν τῷ Θεμιστοκλεῖ διὰ φιλίαν αὐτοῦ.
- Ὁ γὰρ περίβολος τῆς πόλεως ἐξήχθη πανταχῇ μείζων.
- Τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν.

2. Να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς που υπάρχουν στα επόμενα παραδείγματα:

- α) Σόλων ὁ νομοθέτης καὶ ποιητῆς εἰς Αἴγυπτον ἔπλευσε καὶ πολλὰς ἄλλας χώρας περιηγήσατο.
- β) Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τοῦ στρατηγοῦ συνεκάλεσε, Παρμενίωνα, Κλεῖτον καὶ Φιλώταν.
- γ) Δερκυλίδας ἔλαβε (=κατέλαβε) Κεβρῆνα, χωρίον (=τοποθεσία) ἰσχυρόν.
- δ) Ἀλκιβιάδης τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τὰς Ἀθήνας, ἠδίκησε.

3. Να βρείτε στα επόμενα παραδείγματα τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς, την πτώση στην οποία εκφέρονται και τη σημασία τους:

- 1) Τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ λόγος τῶν ποιητῶν.
- 2) Αἰ πηγαὶ τῶν ποταμῶν ἐν τοῖς ὄρεσιν εἰσιν.
- 3) Λύσανδρος παρέπλει εἰς Λάμψακον, σύμμαχον τῶν Ἀθηναίων.
- 4) Ἴππεῖς ὠφέλιμοι τῷ στρατεύματι εἰσιν.
- 5) Πολλοὶ τῶν μάντεων τυφλοὶ ἦσαν.
- 6) Ὁ Περικλέους πατὴρ νικητῆς τῶν Περσῶν ἐγένετο ἐν Μυκάλῃ.
- 7) Οἱ ναῦται τοῦ πλοίου κομίζουσιν ὑφάσματα μετάξης καὶ ἀγγεῖα πηλοῦ.
- 8) Κῦρος ἦν καλὸς (= ωραῖος) τὸ εἶδος (= ως προς την εμφάνιση) καὶ φιλόφρων τὴν ψυχὴν.

- 9) Σωκράτης εὐπειθής (= υπάκουος) τοῖς ἄρχουσιν ἦν.
10) Ἡ γυμναστική ἐστὶ λαμπρὰ ἄθλησις τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο Προστακτικής:

- Ὡ νεανία, τοὺς πρεσβυτέρους _____ (σέβομαι, β' εν. ενεστ.).
- Οὗτος τὸ δίκαιον _____ (ψηφίζομαι, ἀόρ.).
- Χρόνου _____ (φείδομαι, β' εν. ενεστ.).
- _____ (τοξεύομαι, γ' πλ. ἀορ.) οἱ πολέμιοι.
- _____ (δέχομαι, β' εν. ἀορ.) τὸν ἐμὸν λόγον, ὦ παῖ.
- _____ (φροντίζομαι, β' εν. ενεστ.) ἡ πατρίς.
- Μὴ _____ (χαρίζομαι, β' πληθ. ενεστ.) τοῖς προδόταις, ὦ κριταί.
- _____ (διαπράττομαι, γ' εν. παρκμ.) ἡ εἰρήνη.
- _____ (βούλομαι, β' εν. ενεστ.) ἀεὶ ἀγαθὸς εἶναι.

5. Να γράψετε τους τύπους των ρημάτων που ζητούνται στην παρένθεση:

- λύομαι (β' ενικό προστακτικής ενεστώτα)
- πείθομαι (β' ενικό προστακτικής παρακειμένου)
- παύομαι (γ' πληθυντικό προστακτικής αορίστου)
- μάχομαι (β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα)
- τρέπομαι (β' πληθυντικό προστακτικής αορίστου)

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Ποιες προϋποθέσεις συντέλεσαν ώστε οι πρόγονοι και οι πατέρες των νεκρών να κληροδοτήσουν στις επόμενες γενιές πράξεις θαυμαστές και αείμνηστες;

Οι πρόγονοι και οι πατέρες των νεκρών άφησαν πίσω τους θαυμαστές πράξεις, επειδή ήταν καλοί από τη φύση τους και είχαν κοινές αντιλήψεις με τους νεκρούς. Γι' αυτό και οι απόγονοί τους, δηλαδή οι νεκροί που τιμώνται, αξιοποίησαν και συνέχισαν αυτήν την κληρονομιά πράττοντας εξίσου θαυμαστά έργα και καταδεικνύοντας την αρετή, που τους διέκρινε.

2. Με ποιο σχέδιο επιτέθηκαν οι Πέρσες στην Ελλάδα;

Οι Πέρσες θέλησαν να υποτάξουν την Αθήνα και μέσω αυτής όλη την Ελλάδα, για να μπορέσουν στη συνέχεια να επεκτείνουν την κυριαρχία τους στην Ευρώπη. Σχεδίαζαν, δηλαδή, να δημιουργήσουν μια αυτοκρατορία, που θα εξαπλωνόταν σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Με αυτόν το σκοπό ο Πέρσης βασιλιάς έστειλε εναντίον της Αθήνας στρατό αποτελούμενο από 500.000 στρατιώτες.

3. Γιατί η Αθήνα θεωρήθηκε από τους Πέρσες πόλη - κλειδί για τα σχέδιά τους στην Ευρώπη, σύμφωνα με το κείμενο;

Οι Πέρσες πίστευαν ότι, αν κατάφερναν να υποτάξουν την Αθήνα με τη βία, θα μπορούσαν εύκολα να κυριαρχήσουν και στους περισσότερους Έλληνες. Έπρεπε μόνο να τολμήσουν την επίθεση, ενώ ακόμη οι Έλληνες θα βρίσκονταν σε διαμάχη μεταξύ τους και έτσι κάθε πόλη θα ήταν ανυπεράσπιστα, χωρίς συμμάχους. Σε επίθεσή τους εναντίον άλλης πόλης δε θα είχαν να αντιμετωπίσουν και τους Αθηναίους, όπως συνέβαινε μέχρι τότε, καθώς οι Αθηναίοι έσπευδαν να βοηθήσουν όποια πόλη αδικούνταν και χρειαζόταν τη βοήθειά τους. Έτσι κατακτώντας ολόκληρη την Ελλάδα θα έκαναν ένα σημαντικό βήμα προς την κατάκτηση της Ευρώπης.

4. Λαμβάνοντας υπόψη όσα εκθέτει ο Πολύβιος στο κείμενο της Ενότητας 3 για το καθήκον του ιστορικού, να εξετάσετε κατά πόσο ο συντάκτης του κειμένου σας υπέπεσε στο σφάλμα που επισημαίνει ο Πολύβιος. Να λάβετε υπόψη στις παρατηρήσεις σας τον σκοπό που υπηρετούσε το κείμενο που μελετήσατε.

Στο συγκεκριμένο κείμενο ο συγγραφέας δε μεταδίδει πληροφορίες ως αντικειμενικός ιστορικός, αλλά σκοπός του είναι να επαινέσει τους νεκρούς του πολέμου και να τονίσει τη συμβολή της Αθήνας στην απόκρουση του περσικού κινδύνου. Γι' αυτό δεν περιγράφει αντικειμενικά τις ενέργειες και τη συμπεριφορά των αντίπαλων παρατάξεων του πολέμου. Τονίζει τη βοήθεια που προσέφεραν οι Αθηναίοι σε διάφορες ελληνικές πόλεις διαστρεβλώνοντας την πραγματική αιτία, που ήταν το συμφέρον της Αθήνας και όχι η αποκατάσταση της δικαιοσύνης. Όπως αναφέρει, λοιπόν, ο Πολύβιος, ο συντάκτης του κειμένου αυτού κάνει το λάθος να υποστηρίξει τους φίλους του Αθηναίους και να κατηγορήσει τους εχθρούς του [Πέρσες], εφόσον δεν έχει αναλάβει να συγγράψει ιστορία, αλλά επιτάφιο λόγο.

5. Να αναζητήσετε ιστορικά γεγονότα από την αρχαία, τη βυζαντινή και τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, για τα οποία θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η αντίσταση, που πρόβαλαν οι Έλληνες σε εισβολείς, λειτούργησε ευεργετικά για την άμυνα της Ευρώπης.

Πολλές φορές κατά τη διάρκεια των Περσικών πολέμων οι Έλληνες απέκρουσαν την περσική εισβολή απομακρύνοντας έτσι, τον περσικό κίνδυνο από όλη την Ευρώπη. Επίσης πολλοί λαοί προσπάθησαν κατά καιρούς να καταλάβουν την Κωνσταντινούπολη. Κύριος λόγος ήταν ότι η πόλη αυτή αποτελούσε το προπύργιο της Ευρώπης. Αν οι Έλληνες δεν έδιωχναν τους εχθρούς από την Κωνσταντινούπολη, εκείνοι θα συνέχιζαν τον πόλεμο πολύ πιο βαθιά στην Ευρώπη.